

Список використаних джерел:

1. Гайда В. Я., Садовий М. І., Бондар Н. І. Навчання фізики учнів у віртуальному середовищі Algodoo: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 84 с.
2. Каралупова Н. Д., Починок Є. А., Помогайбо В. М. Основи педагогічної ергономіки. Київ: Академвидав, 2012. 192 с.
3. Лозова О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови: навч.-метод. посібник. Київ: КНЛУ, 2010. 143 с.
4. Трифонова О. М. Особливості створення освітнього середовища на засадах самоорганізації й інтеграції природничих наук, цифрової трансформації та комп'ютерних технологій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 410–414.

СЕРДЮК Галина

аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України,

заступниця директора з навчально-виховної роботи

КЗ «Чернігівський обласний науковий ліцей»,

Київ, Україна

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА В НАУКОВОМУ ЛІЦЕЇ

Анотація. Мета дослідження – проаналізувати особливості організації мовно-літературної освіти в умовах наукового ліцею відповідно до вимог Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування. Узагальнено, що особливістю організації мовно-літературної освіти в 10-11-х класах наукового ліцею стає дослідницька компетентність учителя. Специфіка організації освітнього процесу на уроках рідної мови та літератури залежить від дослідницьких умінь учителя.

Ключові слова: дослідницька компетентність, дослідницькі вміння, учитель української мови та літератури.

LINGUISTIC AND LITERARY EDUCATION IN SCIENTIFIC LYCEUM

Abstract. The purpose of the study is to analyze the peculiarities of the organization of language and literature education in the conditions of a scientific lyceum in accordance with the requirements of the Standard of specialized education in a scientific direction. It is summarized that the peculiarity of the organization of linguistic and literary education in the 10-11th grades of the scientific lyceum is the teacher's research competence. The specificity of the organization of the educational process in native language and literature lessons depends on the teacher's research skills.

Key words: research competence, research skills, teacher of Ukrainian language and literature.

У Законі України «Про освіту» визначені ключові компетентності, пов'язані з мовленнєвою діяльністю. Ідеться про «вільне володіння державною мовою» та «здатність спілкуватися рідною мовою» [1]. Мовно-літературна освітня галузь спрямована на всебічний розвиток дитини і формування комунікативної компетентності. Володіння словом дає можливість поділитися знаннями, власними думками та враженнями, відстоювати свої переконання, уникати непорозумінь [2]. Для засвоєння комунікативних стратегій необхідні відповідні знання та вміння. Реалізація діяльнісного підходу у вивченні рідної мови та літератури є пріоритетною. Відбувається вербалізація досвіду, набутого на уроках. Реалії воєнного сьогодення визначають ще один важливий вектор роботи вчителя-словесника: українська мова і література стають важливим національним ідентифікатором. Самоусвідомлення своєї причетності до культури нації теж здійснюється через осмислення ролі рідної мови і літератури. Зазначимо, що зміни в законодавстві щодо впровадження профільної освіти відкривають перспективи для закладів нового типу.

У мережі закладів старшої профільної школи з'являються наукові ліцеї. Освітня діяльність у закладі організовується відповідно до Державного стандарту та Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування, у якому передбачено організацію дослідно-орієнтованого навчання. Оперуючи поняттями «дослідницька діяльність», «дослідницьке навчальне завдання», ми розглядаємо діяльність учителя української мови в контексті формування дослідницької компетентності учнів. Розуміємо важливість розвитку дослідницької компетентності фахівця, який організовує навчальний процес на уроках та в позанавчальній діяльності. У нормативних документах дослідницька компетентність визначається як «здатність здобувача освіти виконувати дослідницькі навчальні завдання, здійснювати дослідницьку діяльність, спрямовану на одержання нових знань та/або пошук шляхів їх застосування, відповідно до профілю навчання» [5]. «Обираючи в межах своєї професійної траєкторії дослідницьку діяльність, філолог розвиває дослідницьку компетентність, що можна назвати категорією, спрямованою на пізнання, компонентом професійно-педагогічної компетентності» [4, с. 143].

Визначаючи основні принципи організації роботи вчителя-філолога визначимо такі: співтворчість, інтегративна діяльність учнів і вчителів, спрямована на формування дослідницької компетентності, розвиток критичного мислення та наукового світогляду, ціннісних орієнтацій (морально-етичних, соціально-політичних). Особливого значення набуває академічна доброчесність, відповідальність за результати власних досліджень, толерантність щодо критики, здатність до самостійних рішень, уміння відстоювати свою позицію.

Орієнтуючись на **вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувачів спеціалізованої освіти наукового спрямування, зазначимо, що** дослідницька компетентність – означає здатність виконувати дослідницькі навчальні завдання за визначеними алгоритмами. Такі вміння відповідають за складністю третьому рівню Національної рамки кваліфікацій для профільної середньої освіти [4]. Вимоги до результатів дослідно-орієнтованого навчання здобувачів освіти за суспільно-гуманітарним профілем передбачають розв'язання дослідницьких навчальних завдань з використанням технологій суспільно-гуманітарних досліджень (оцінка, інтерпретація, аналіз результатів, варіанти вирішення завдань, здійснення різних видів дослідження); створення проєктів (планування, виконання за відповідною методикою; добір інформації та засобів для виконання проєктів, ініціювання нових ідей, презентація проєкту, оцінка практичного значення). І все це на мовно-літературному матеріалі або на основі інтеграції суміжних дисциплін. Проблеми розвитку дослідницьких компетентностей можна розв'язати, залучаючи учнів до науково-дослідницької діяльності, «яка будується на мотиваційних якостях і стимулах, що дає змогу вдосконалювати й активно застосовувати дослідницькі уміння..., що необхідні для підготовки обдарованих учнів до подальшої наукової діяльності» [3, с. 79].

Подальшого вивчення потребує питання розвитку дослідницької компетентності вчителя української мови та літератури в системі науково-методичної роботи наукового ліцею, що має потенціал для підвищення кваліфікації педагогів.

Список використаних джерел:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 10.03.2023).
2. Круль Л., Недільський С. Особливості організації мовно-літературної освіти молодших школярів в умовах НУШ. *Освітній простір України*. Т. 17. 2019. С. 338–346.
3. Мелешко В. Деякі аспекти розвитку дослідницьких компетентностей учнів, схильних до наукової діяльності. Серія «Педагогічні науки». С. 74–80.
4. Сердюк Г. А. Дослідницька діяльність учителя мови і літератури в ліцеї. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 37. С. 142–145.
5. Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5da/715/586/5da715586c832179987461.pdf> (дата звернення: 14.03.2023).